

סמך לו כותל אחר מגלגלים עליו את הכותל 12

1. בבא בתרא ה. משנה
2. בבא קמא כ. "א"ל רב חסדא לרמי בר חמא" עד כ: "א"ל מתניתין"
3. בבא קמא כ: תנן במקיף חבירו" עד "ת"ש הבית והעלייה"
4. בבא קמא כא. "אמר רב סחורה" עד "מאי בינייהו"
5. תוס' בבא בתרא ה. ד"ה אע"פ
6. ר' יונה בבא בתרא ד: ד"ה עלה בידינו המקיף את חבירו "משום דקיימא לן זה נהנה" עד " וכשאנו מחייבין את הניקף"
7. רא"ש בבא קמא ב:ו "אמר רב סחורה" עד "והווי יהבי"
8. רשב"א בבא קמא כא. ד"ה אמר רב הונא מתחילת דבריו עד "וכההיא דנטל" "ושמא נאמר" עד "וממנה שאם"
9. בבא קמא כא. "שלח ליה רבי אבא" עד "איתמר נמי"
10. שיטה מקובצת בבא קמא כא. ד"ה הא דקיימא לאגרא
11. נימוקי יוסף בבא בתרא ג. (בדפי הרי"ף) ד"ה אבל למעלה "ואם תאמר במה קנאו" עד "וא"ת ואמאי מגלגלים"

סמך לו כותל אחר מגלגלים עליו את הכותל 12

1. בבא בתרא ה. משנה

מתני'. כותל חצר שנפל - מחייבין אותו לבנותו עד ארבע אמות; בחזקת שנתן, עד שיביא ראיה שלא נתן. מד' אמות ולמעלה - אין מחייבין אותו. סמך לו כותל אחר, אע"פ שלא נתן עליו את התקרה - מגלגלין עליו את הכל; בחזקת שלא נתן, עד שיביא ראיה שנתן.

2. בבא קמא כ. "א"ל רב חסדא לרמי בר חמא" עד כ: "א"ל מתניתין"

א"ל רב חסדא לרמי בר חמא: לא הוית גבן באורתא בתחומא, דאיבעיא לן מילי מעלייתא. אמר: מאי מילי מעלייתא? א"ל: הדר בחצר חברו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר או אין צריך? היכי דמי? אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר, זה לא נהנה וזה לא חסר! אלא בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר, זה נהנה וזה חסר! לא צריכא, בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר, מאי? מצי אמר ליה מאי חסרתין, או דלמא מצי אמר הא איתנהית?

3. בבא קמא כ: "תנן במקיף חברו" עד "ת"ש הבית והעלייה"

תנן: המקיף חברו משלש רוחותיו, וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית - אין מחייבין אותו; הא רביעית - מחייבין אותו, ש"מ: זה נהנה וזה לא חסר - חייב! שאני התם, דאמר ליה: את גרמת לי הקיפא יתירא. ת"ש, א"ר יוסי: אם עמד ניקף וגדר את הרביעית - מגלגלין עליו את הכל; טעמא דגדר ניקף, הא מקיף - פטור, ש"מ: זה נהנה וזה לא חסר - פטור! שאני התם, דאמר ליה: לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא

4. בבא קמא כא. "אמר רב סחורה" עד "מאי בינייהו"

אמר רב סחורה אמר רב הונא אמר רב: הדר בחצר חברו שלא מדעתו - אין צריך להעלות לו שכר, משום שנאמר: אושאייה יוכת שער. אמר רב בר רב אשי: לדידי חזי ליה, ומנגח כי תורא. רב יוסף אמר: ביתא מיתבא יתיב

5. תוס' בבא בתרא ה. ד"ה אע"פ

אע"פ שלא נתן תקרה מגלגלין עליו את הכל - אע"ג דזה נהנה וזה לא חסר פטור מ"מ כיון דגלי דעתיה דניחא ליה בהגבהה חייב וכן משמע נמי בכיצד הרגל (ב"ק דף כ: ושם) דקאמר טעמא דניקף הא מקיף פטור ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור ואפ"ה כשעמד ניקף חייב כן נראה לי אי נמי הכא זה חסר הוא שגורם לו שהגביה הכותל למעלה מד' אמות כדי שלא יהיה לו היזק ראייה בשום ענין ממנו

6. ר' יונה בבא בתרא ד: ד"ה עלה בידינו המקיף את חברו "משום דקיימא לן זה נהנה" עד "וכשאנו מחייבין את הניקף"

עלה בידינו. המקיף את חברו מג' רוחותיו בבקעה שאין מחייבין אותו לגדור, וגדר א' ב' ג' בינו לבין חברו, אין מחייבין את הניקף בכך, לפי שלא נהנה בגדרים אלו להשמר מבני רשה"ר, שעדיין יכולים ליכנס בשדהו מרוח רביעית. אבל אם עמד המקיף וגדר את הרביעית לאחר זמן, אע"פ שכבר פטרוהו בית דין בג' אלו, מגלגלין עליו את הכל, כיון שעכשיו הוא נהנה בכלן, ע"י גדר הרביעית, שהוא משתמר מבני רשות הרבים. והכל לפי מה שגדר המקיף, אם בבנין אבנים או בקנים. דקיי"ל כר' יוסי ואליבא דר' הונא, דאמר, הכל לפי מה שגדר המקיף. וטעמ' דר' יוסי, משום דקיי"ל זה נהנה וזה לא חסר חייב. דגרסינן בפ' כיצד, הדר בחצר חברו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו שכר, משום שנא' ושאייה יוכת שער. למדנו משם שאלמלא טעם זה היה חייב להעלות לו שכר, דבחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר מיירי, כמו שמוכחת השמועה דזה נהנה וזה לא חסר הוא. וכשאנו מחייבין את הניקף, דוקא בששתק בשעה שגדר חברו. אבל אם ימחה בשעת הגדר, ויאמר לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא, טענתיה

טענה. וכמו שאין מחייבין אותו לגדור עמו בתחילה, כך אין מחייבין אותו לשלם לאחר שגדר חברו, כיון שמיחה בידו בשעת הגדר, והודיעו שאין בדעתו לשלם לו בדמי גדרים אלו. ואע"פ שזה נהנה וזה לא חסר חייב, ה"ז טוען טענה נכונה, שאינו צריך להוצאות בנין זה. ובפ' כיצד היה התלמוד מדקדק דזה נהנה וזה לא חסר פטור, מדברי האומר שאם עמד מקיף וגדר את הרביעית פטור, ופרכין זה נהנה וזה לא חסר חייב. שאני התם דאמר, לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא. ואנן דקי"ל שאם עמד מקיף וגדר את הרביעית חייב, ואינו יכול לטעון, לאחר שגדר חברו, לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא, מ"מ שמעינן מינה שאם יטעון מתחילה, כשבא חברו לגדור, לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא, טענתיה טענה, אע"פ שזה נהנה וזה לא חסר בשאר מקומות חייב. ואע"פ שאין השותפין כופין זה את זה לגדור, לא בין זה לזה ולא בינם לבין רשה"ר, אבל כופין זה את זה לעשות חריץ וכן חריץ סביבות הבקעה לשמור את הבקעה מן החיות, דתניא בתוספ' כופין בני בקעה זה את זה לעשות ביניהם חריץ וכן חריץ, פי' ביניהם, בשותפות. ולעשות חריץ וכן חריץ כופין זה את זה, ולא לעשות גדר. וענין חריץ וכן חריץ מפורש בפ' בית כור, בענין האומר לחברו חצי שדה אני מוכר לך

7. רא"ש בבא קמא ב"ו "אמר רב סחורה" עד "והווי יהבי"

אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא חסר הוא. פר"י דה"ה נמי בחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר דפטור* כיון דלא נהנה אף על פי שגרם הפסד לחבירו דאפילו גירש חברו מביתו ונעל הדלת בפניו אין זה אלא גרמא בעלמאל ולא מיחייב אלא כשעת הגזילה וכן המקבל שדה והובירה אין חייב אלא משום דדרשינן לשון הדיוט. ואומר בירושלמי זאת אומרת המבטל כיוסו של חברו פטור ורב אלפס ז"ל כתב אבל בחצר דקיימא לאגרא צריך להעלות לו שכר ואף על גב דלא עביד למיגר דהא חסריה ממונא. וכדבריו מוכח בשמעתין שלחוה בי רבי אמי אמר וכי מה עשה זה מה חסרו ומה הזיקו משמע הא חסרו והזיקו פשיטא שחייב ומיהו כבר הוכחתי שעל החסרון אין חייב דלא הוי אלא גרמא בעלמא ואי איכא לחיוביה מהאי טעמא איכא לחיוביה משום שאכל חסרונו של זה ולא דמי לנועל ביתו של חברו ולא דר בו או המוביר שדה של חברו שלא בא לידו כלום מחסרון חברו אבל זה אף על גב שלא נהנה שהיה מוצא דירה אחרת בחננס מ"מ השתא מיהא קאכל מה שחבירו נפסד וכ"נ**]. [דף כא ע"א] **אמר רב סחורה אמר רב הונא הדר בחצר חברו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו שכר שנאמר ושאינה יוכת שער מייתי מהך קרא אסמכתא וסעד לדבריו לא מיבעיא שהוא פטור משום דהוה ליה זה נהנה וזה לא חסר אלא אפילו טובה נמי עושה עמו שמנע ביתו מליסתר:**

8. רשב"א בבא קמא כא. ד"ה אמר רב הונא מתחילת דבריו עד "וכההיא דנטל" "ושמא נאמר" עד "וממנה שאם"

אמר רב הונא אמר רב הדר בחצר חברו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו שכר משום שנאמר ושאינה יוכת שער ורב יוסף אמר ביתא אמותבנא מיתבא. אני תמיה דמשמע הכא דדוקא משום דבעל החצר נהנה במקצת כרב הונא או כרב יוסף הא לאו הכי לא אמרינן זה נהנה וזה לא חסר פטור, וכולה שמעתין משמע דכל שאינו חסר וזה נהנה פטור כההיא דהמקיף את חברו וכההיא דנטל אבן או קורה דהוה דייקין מינה לעלמא דהדר בחצר חברו שלא מדעתו חייב הא למ"ד פטור אף זה ה' פטור, ור' יוחנן נמי לא אשגח ביה בר' אבהו דאמרה משמיה דשמואל ואמרינן טעמא משום דהקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת הוה הא דהדיוט דכותה אע"פ שנהנה בשוה פרוטה פטור אע"ג דבעל אבן וקורה לא מתהנו בכלום ע"י כן. **ושמא נאמר כי על כל פנים יש הפסד קצת בבתים מחמת דריסת רגל הדורין אלא שהריוח שמצילין אותה משאינה עולה כנגד הפסד זה, וממנה שאם היו כבר אנשי ביתו או אנשים אחרים דרים בה מחמת בעל הדירה ובא אחר ודר בה מעלה לו שכר, והיינו דקאמר איכא בינייהו דקא משתמש ביה בתיבני ובציבי. ובהא דאיכא בין רב הונא ורב יוסף דהיינו דמשתמש ביה בתיבני וציבי מסתברא דאזלינן לקולא דלא ידעינן הלכתא כמאן והוי קולא לתובע וחומר לא לנתבע ולא מפקינן ממונא אלא בראיה, והריא"ף ז"ל לא פסק בה כלום**

9. בבא קמא כא. "שלח ליה רבי אבא" עד "איתמר נמי"

שלח ליה רבי אבא בר זבדא למרי בר מר, בעי מיניה מרב הונא: הדר בחצר חברו שלא מדעתו, צריך להעלות לו שכר או לא? אדהכי נח נפשיה דרב הונא, א"ל רבה בר רב הונא, הכי אמר אבא מרי משמיה דרב: אינו צריך להעלות לו שכר, והשוכר בית מראובן - מעלה שכר לשמעון. שמעון מאי עבידתיה? הכי קאמר: נמצא הבית של שמעון - מעלה לו שכר. תרתי? הא דקיימא לאגרא, הא דלא קיימא לאגרא

10. שיטה מקובצת בבא קמא כא. ד"ה הא דקיימא לאגרא

הא דקיימא לאגרא והא דלא קיימא. ותימה למה לא העמיד שניהם דלא קיימא לאגרא והשוכר בית מראובן דמעלה שכר לשמעון לפי שבשכרה מראובן גילה בדעתו שהיה חפץ ליתן שכר כדאמרינן בבבא בתרא רבי יוסי אומר אם עמד ניקף וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל לפי שגילה בדעתו וכו' והא דקאמר משמיה דרב אינו צריך להעלות לו שכר כגון שדר שלא מדעתו ולא גילה שהיה חפץ לשכרה. וי"ל דהכא לא חשיב גלוי דעת אצל שמעון כי לא כיון לשכור וליתן שכירות אלא לראובן ולא לשמעון. גליון.

11. נימוקי יוסף בבא בתרא ג. (בדפי הרי"ף) ד"ה אבל למעלה "ואם תאמר במה קנאו" עד "וא"ת ואמאי מגלגלים"

אבל למעלה מד' אמות אין מחייבים אותו. ואע"ג דמתחלה הסכים לכך השתא לא בעי ואנן לא כייפינן ליה אבל אם בנה כותל כנגד כותל זה והוא ראוי לתת עליו תקרה אע"פ שעדיין לא נתן עליו את התקרה מגלגלין עליו את הכל שהרי גילה דעתו דניחא ליה במאי דבנה חבריה **ואם תאמר במה קנאו דמחייבים ליה יש לומר דכיון שחצי כותל [עומד הוא על חצרו קנתה לו] חצרו ואע"פ דלא אמר ליה איך תקנה לך חצרך ברור לן שעל דעת כן בנאו שיהיה שלו כל זמן שירצה וא"ת ואמאי מגלגלין עליו שמא כשיקרה את ביתו לא יסמוך קורותיו באותו כותל יש לומר דמ"מ כיון שנעשה כותל זה מחיצה לביתו חייב והכי תניא בתוספתא [ריש פרק י"א דב"מ] היתה סמוכה לביתו אע"פ שלא נתן את הקורה לאותו רוח נותנין לו יציאותיו של כותל וכו' ואם תבע לו חבירו חלקו וטען זה שכבר נתן אינו נאמן דחזקה שלא פרעו דמימר אמר מי יימר דמחייבי לי רבנן הלכך הרי הוא בחזקה שלא נתן וכתב הרמב"ם ז"ל פ"ג מהל' שכנים דהלה נשבע ונוטל אא"כ הביא זה ראיה שנתן אבל הרמב"ן ז"ל כתב ולא נראה לי כן אלא הוא כפרעתיק בתוך זמני וגריע מיניה והתם בלא שום שבועה שקיל**